

Audit opnieuw splijtzwam

De Ordevergadering van 7 oktober 2004

Pieter Nabben, redactielid

Margreet Dolman voelde zich duidelijk thuis op het podium in Schouwburg Kunstmin in Dordrecht. Natuurlijk kennen we zo langzaam aan haar act wel: met de microfoon in de hand overvalt ze mensen in het publiek met bizarre of brutale vragen. De soms gewiekste antwoorden brachten haar echter niet in problemen, en dat maakte haar act geloofwaardig.

In ieder geval slaagde ze er in om in korte tijd de volle aandacht van het publiek te vangen en iedereen wakker te schudden. En dat is nodig, aldus Margreet Dolman, om de rest van de dag naar 'al dat geklets' te kunnen luisteren.

En eerlijk gezegd, denk ik dat er die dag niemand meer is geweest die zozeer de aandacht van de genodigden heeft weten te winnen. Of het moet misschien mr. Eduard van Staden ten Brink zijn, die later op de dag als hartstochtelijk pleitbezorger van het vrije beroep korte metten maakte met de bureaucratiesing van de audit, het onderwerp dat steeds maar weer opdook in de discussies die eigenlijk hadden moeten gaan over professionalisering.

Het was geen verloren dag. In het geheel niet. Maar de dag had er vermoedelijk ongeveer hetzelfde uitgezien als op het programma-

Foto's: Peter den Ouden / Van der Kloet fotoproducties

De zaal in schouwburg Kunstmin te Dordrecht

NORTON ROSE EN SRK

Bij de sessie 'Twee businessmodellen vergeleken' begon managing partner A. van Wassenauer van de Britse 'start-up' Norton Rose zijn bijdrage met de mededeling dat er tussen SRK rechtsbijstand en Norton Rose geen tegenstelling moest worden gezocht. Een kwestie van appels en peren.

Norton Rose ontstond in 1797 in Engeland als advocatenkantoor in de scheepvaart. Inmiddels heeft het bedrijf 2000 man personeel en opereert het vanuit twintig landen. In Nederland zijn inmiddels veertig advocaten actief. Van Wassenauer vertelde dat Norton Rose, waar in veel wisselende internationale teams wordt gewerkt, interne audits verricht om de kwaliteit op niveau te houden.

Na een vraag uit de zaal ging Van Wassenauer in op een aantal specifieke problemen die de Nederlandse wetgeving meebrengt voor een internationaal kantoor als het zijne. Hij wees op de WID/MOT: 'Die wetten vereisen eigenlijk dat we bij grote internationale bedrijven het paspoort gaan opvragen van de bestuurders als we zaken voor ze gaan doen. Dat is natuurlijk van de gekke. Een ander probleem is het opleidingsvereiste dat stagiaires gedurende hun stage vijf maal moeten optreden in de rechtszaal om proceservaring op te doen. In de internationale praktijk wordt niet zo veel geprocedeerd, we sturen vaak aan

op schikkingen. Maar inmiddels hebben we afspraken gemaakt met een ander kantoor om hierin te kunnen voorzien.'

P.H. Porcelain en H.W.G van der Pol van SRK Rechtsbijstand legden uit hoe dit aan rechtsbijstandverzekeraars gelieerde bedrijf werkt. Per jaar verwerkt SRK met 425 medewerkers en 35 advocaten 52.000 verzoeken om rechtsbijstand. Het bedrijf doet alleen rechtshulpverlening, en verkoopt zelf geen polissen. De advocaat binnen SRK Rechtsbijstand oefent zijn beroep 'geheel vrij uit'. 'De inhoud van een zaak gaat de managers niet aan,' aldus Porcelain. Mocht er tussen de klant en SRK verschil van mening ontstaan over de belangenbehartiging, dan is er een geschillenregeling. 'In dat geval kan de zaak worden getoetst door een onafhankelijke derde advocaat.'

Uit de zaal kwam kritiek op de vrije advocaatkeuze die SRK Rechtsbijstand zegt een warm hart toe te dragen, nota bene van een ex-werknemer die drie maanden bij het bedrijf had gewerkt. 'Er is vaak een dekkingslimiet, bijvoorbeeld van 12.500 euro. Voor dat bedrag kun je niet met een externe advocaat procederen. De vrije advocaatkeuze is een wassen neus,' aldus deze spreker. De reactie kwam ook uit de zaal: 'U heeft gelijk: het heeft te maken met de dekkingslimiet. Maar ook daar kun je je voor verzekeren.'

(LW)

Fay Lovski, na haar optreden, en deken Jeroen Brouwer

KAN DE ADVOCaat WAT LEREN VAN DE ARTS?

Mr. Johan Leegemaate, coördinator gezondheidsrecht van de KNMG, zette uiteen hoe men in de medische wereld professionals maakt. Registreren van specialismen, collegiale toetsing en het ontwikkelen van behandelingsprotocollen spelen daarbij een belangrijke rol.

Cassatieadvocaat mr. Eduard van Staden ten Brink ziet dat in de advocatuur liever anders. Een advocatenkantoor is veel meer een onderneming dan een ziekenhuis, waar met budgetten wordt gewerkt. En anders dan bij de advocaat, is het tarief van de medisch specialist gereguleerd.

Maar bovenal betoogde Van Staden ten Brink dat specialiseren in de advocatuur kan leiden tot verenging van de geest. Een advocaat moet in de breedte denken. Geestig gechargeerd was Van Staden ten Brinks conclusie dat we in het streven naar professionalisering bepaald niet de medici moeten imiteren.

Mede omdat Van Staden ten Brink nog een belangrijk punt wilde scoren met zijn afschuw tegen de audit, kwam de sessie niet tot een echte conclusie. Die conclusie had kunnen zijn dat elk beroep kennelijk op eigen wijze naar professionalisering streeft. De instrumenten die de medici daarvoor gebruiken lijken niet zonder meer geschikt voor de advocatuur. (PN)

VUURWERK

Twee auto's met vaart, een batterij koplampen ontstoken, beide niet genegen voor de ander uit te wijken. Zo kan de confrontatie tussen P.J.M. van den Biggelaar, directeur voor de raad voor de Rechtsbijstand Den Bosch, en G.C. van Daal, advocaat te Utrecht en redacteur van dit blad, worden omschreven. De reden voor de wederzijdse onbuigzaamheid: de audit. Wat anders?

Van den Biggelaar, die aangaf van tevoren te hebben opgezien tegen de confrontatie met advocaten, beet het spits af met een hele reeks citaten uit de recente discussie in dit blad (*Advocatenblad*-5, p. 224-228). Die lieten volgens hem zien dat een veel advocaten preventief toezicht op kwaliteit in strijd achten met het wezen van het vrije beroep. 'Waarom toch deze Achilleshiel? Waarom niet het voorbeeld van de huisarts gevolgd, en de uitdagingen van kwaliteitstrajecten aangegaan? Mijn stelling is: de Orde zal haar verantwoordelijkheid moeten nemen, en kwaliteitsbeleid moeten voeren. Dan denk ik niet alleen aan de praktijkvoering, maar ook aan de communicatie en attitude van de advocaat en uiteindelijk ook de inhoud van het werk. Mocht de Orde dit laten liggen, dan komen de kroonjuwelen in gevaar en legt de Orde de bijl aan de wortels van haar eigen PBO-status.'

Van Daal stelde op zijn beurt dat de Orde 'de kwaliteitszorg tegen de wet in heeft geïsurpeerd en de advocaat aan het juk van voorafgaande controle heeft onderworpen'. Bovendien heeft de audit volgens

hem helemaal niets te maken met kwaliteit. 'Ik heb alle Orde-stukken doorgeworsteld, en wat opvalt is dat het begrip kwaliteit nergens wordt omschreven. Sterker, al die stukken beginnen met de constatering dat het geen zin heeft om kwaliteit te omschrijven. Vervolgens wordt dan beweerd dat het met de kwaliteit ook helemaal niet zo slecht gesteld is. Wat zeuren ze dan nog?' De audit heeft volgens Van Daal niet zozeer betrekking op kwaliteit, als wel op een 'serie organisatorische inkoppers': Maar: 'Met een goede procesbewaking ben je nog geen goede advocaat.' En zijn uitsmijter: de Orde moet worden afgeschaft.

Stevige teksten dus, die de nodige reacties aan de zaal ontlokten. Zo stelde een aanwezige dat Van Daal de kwaliteitsdiscussie 'gebruikt als vehikel om zijn aversie tegen de Orde voor het voetlicht te brengen'. Een andere spreker vond dat Van den Biggelaar de handschoen van Van Daal moest oppakken, en maar eens duidelijk moest maken wat onder kwaliteit wordt verstaan. Van den Biggelaar liet het afweten: 'Dat kan ik niet. Kwaliteitseisen moet de beroepsgroep zelf ontwikkelen.'

De Amsterdamse deken Van Veggel kreeg het laatste woord. Hij vroeg zich af of Van Daal de tuchtrechtelijke uitspraken in het *Advocatenblad* wel eens bekijkt. 'Er zijn veel klachten, er is nogal eens wat mis. Het is heel simpel: een goede kantoororganisatie draagt bij aan de kwaliteit. Niet meer en niet minder.' (LW)

boekje een ander thema had gestaan. Pleidooi tegen de audit, bijvoorbeeld.

De plenaire ochtendsessie van Geert de Jong, hoogleraar bedrijfskunde en hotemoot in de wereld van organisatieadviseurs en (inmiddels) accountants, was wel even wat anders. Het was maar goed dat Margreet ons vlak tevoren goed wakker had geschud, want zijn verhandeling over professionalisering op meso-niveau vroeg de nodige alertheid. Tijdens de plenaire middagsessie was De Jong veel beter te begrijpen en zelfs als enige een beetje opgewassen tegen de donderpreek van Van Staden ten Brink.

Felix Meurders was opgetrommeld om het

programma aan elkaar te praten en de plenaire discussie te leiden. Zijn bekendheid woog niet op tegen zijn gebrek aan kennis van zaken en dat betekende dat de discussies eigenlijk pas boeiend werden wanneer het geen antwoord was op een vraag van de ingehuurde discussieleider.

TWEE ONDERWERPEN

Na de zes parallelsessies (zie de kaders) werden de mrs. Van Staden ten Brink, De Jong, Van Wassenaer, De Blecourt en Bannier uitgenodigd op het podium in de grote zaal voor een afsluitende discussie. De vragen van gespreksleider Felix Meurders gaven weinig

richting aan de discussie, maar gaandeweg leek het gesprek zich toch te concentreren op twee onderwerpen: specialisatie en – toch weer – de audit.

Maar zo gek is dat natuurlijk niet. Is de audit nu wel of niet een geschikt instrument voor professionalisering? Vaardigheden en deskundigheid kun je niet meten, hield Van Staden ten Brink ons voor, en het is dus zinloos om – bij wijze van spreken – te controleren of de dossiers wel keurig alfabetisch zijn geordend. Maar De Jong verstaat onder kwaliteit ook, wat hij noemde, ‘hygiënefactoren’ zoals de organisatie van de dienstverlener. Over het antwoord op de onderliggende vraag

Dagvoorzitter Felix Meurders kondigt discussiant Georg van Daal aan

DE SPECIALISATIEVERENIGINGEN

Omdat in de eerste sessie zo duidelijk bleek dat professionalisme voor elk beroep anders is, was het natuurlijk interessant om een discussie te horen tussen vertegenwoordigers van drie verschillende specialisatieverenigingen. Maar ook daar bleek toch weer dat er grote verschillen bestaan. Mr. Jacqueline Spierdijk van de relatief nieuwe club van Mediation-advocaten benadrukte dat de mediator niet ‘bovenpartijdig’, maar ‘tussenpartijdig’ moet zijn, en dat vergt bijzondere kwaliteiten. Professionalisme betekent dus veel aandacht voor niet-juridische vaardigheden. Mr. Louis Zonnenberg van de VFAS legde juist veel nadruk op de inhoudelijke vakkennis. Mr. Annelies Röttgering van de Strafrechtsspecialisten wees met name op de verharding in het strafproces en daarmee op het belang van gedragsregels. En inderdaad, ook daarin herkent men uiteraard de professional. Haar stelling dat pro-

fessionalisme niet alleen in opleiding zit, maar ook in gedragsregels en een goed systeem van tuchtrechtspraak ontlokte een aardige discussie. De deken uit Den Bosch en Middelburg signaleerden dat de verschillende specialisatieverenigingen eigen tuchtinstanties kennen en zij vroegen zich dan ook terecht af hoe zich dat verhoudt met het algemene tuchtrecht van de Orde. Uit de daaropvolgende discussie bleek dat de ontevreden cliënt in een echtscheidingsbemiddeling mogelijk drie wegen kan bewandelen om zijn beklag te doen. Bij de deken, bij de VFAS en bij de club van de mediators. Hoewel in elk van die gevallen doorgaans andere aspecten van het werk van de advocaat aan de orde zullen zijn, rijst natuurlijk wel de vraag of het bestaan van verschillende tuchtregimes (en dus ook verschillende tuchtinstanties) wel getuigt van professionalisme. Kunnen we in dat opzicht misschien toch iets van de medici leren? (PN)

of dat ook hoort bij kwaliteit bleef men het uiteraard oneens.

Wat specialisatie betreft, wees Bannier op het Duitse wettelijk geregelde systeem van specialisme-registratie (de 'Fachanwalt') en hij toonde zich daar een voorstander van. De Jong ondersteunde dat met het argument dat uiteindelijk de markt om een dergelijk systeem zal vragen. In dat verband was wel weer opmerkelijk dat binnen de INSOLAD-kringen geluiden worden gehoord dat er te veel kwaliteit is, hetgeen kennelijk belemmerend kan zijn. Kortom; we zij er nog niet uit waar het met de professionalisering heen moet.

DE MEXICAANSE HOND

Op een lange discussie hoort natuurlijk enige ontspanning te volgen. En Fay Lovski bracht die. De combinatie van bizarre muziekinstrumenten en een loepzuivere getemperde zang was indrukwekkend. Met de strijkstok werd een grote zaag tot zingen gebracht (de Mexicaanse hond) en Fay is nog altijd adembenemend om naar te kijken en te luisteren. Gek eigenlijk dat men zo weinig meer hoort van zo'n muzikaal wonder.

Zoals de laatste jaren gebruikelijk, sloot de Algemeen Deken de dag af met de Dekenrede.

Fay Lovski en haar combo op de zingende zaag

Het was misschien de verbluffende indruk van Fay Lovski die nog wat najilde, maar die viel wat tegen. Een haal knap verhaal, maar te veel doorspekt met metaforen en Griekse dichtregels die niet altijd in verband waren te brengen met de talrijke onderwerpen die de revue passeerden. Vele onderwerpen werden benoemd, maar in weinig gevallen volgde ook een echte uitwerking.

Het waren overigens wel onderwerpen waar het uiteindelijk allemaal om gaat. De advocaat dient zich steeds weer bewust te zijn van zijn verantwoordelijke positie in de rechtsstaat. Advocaten moeten integer omgaan met het ver-

schoningsrecht en met het 'lekken' van gegevens in strafzaken. Ze moeten verantwoordelijkheid tonen voor de toegang tot de rechtspraak voor particulieren en hun privileges niet misbruiken.

Volgens mr. Brouwer doen we het met z'n allen nog niet zo slecht. De accountants hebben al een Enron-trauma en de notarissen hebben duidelijk moeite met hun nieuwe vrijheden. Maar als uit de rede dan een duidelijke boodschap is te herleiden, dan is het wel dat advocaten verantwoordelijk moeten omgaan met vrijheden. En die boodschap – hoe algemeen die ook is – is altijd terecht. ●

VAKADVOCAAT

In sessie 4 maakte Hans Lühn, vice-president van de Duitse Anwaltverein duidelijk dat de Duitse *Fachanwalt* zich subtiel onderscheidt van een gespecialiseerde advocaat. In de jaren tachtig was tot de politiek doorgedrongen dat het aantal advocaten explosief groeide. Om de toekomstige afgestudeerden een plaats te geven én om de consument wat meer inzicht in het advocaataanbod te bieden, bepaalde de wetgever in de jaren tachtig dat advocaten op bepaalde rechtsgebieden zich *Fachanwalt* konden noemen. Dat 'keurmerk' mag de advocaat hanteren als hij of zij kan aantonen over een zeker niveau van kennis en ervaring op dat gebied te beschikken. 'Dat niveau is niet het hoogste niveau, ook al valt uiteindelijk een kwart van de aspiranten af', zegt Lühn. In Duitsland was men namelijk beducht voor een 'closed shop' van specialisten, een autonome beroepsgroep met een monopolie.

Zo kwam in de jaren tachtig de *Fachanwalt* voor belastingrecht op de markt, later nagevolgd op enkele andere rechtsgebieden; en er zijn plannen voor nieuwe 'vakadvocaten'. Een speciale, van de overheid

onafhankelijke beroepsorganisatie stelt de voorwaarden, op basis van een wettelijke bevoegdheid. Onlangs kwam zelfs het constitutioneel hof er aan te pas om een strijd tussen specialisten en *Fachanwälte* te beslechten. Het college besloot dat een advocaat zich 'specialist' mag noemen, maar dan alleen op die gebieden waarop er geen *Fachanwälte* zijn, anders raakt het publiek verward. 'De *Fachanwalt* is om politieke redenen ontstaan, en wordt om commerciële redenen uitgebreid', aldus Lühn.

De commerciële overwegingen kwamen terug in het aansluitende verhaal van Floris Bannier, bijzonder hoogleraar advocatuur. Hij schetste de ontwikkeling van advocaat als roeping naar advocaat als professional. Was het beroep vroeger eigenlijk niet prettiger? 'Waarom doen we er aan mee?', vroeg hij. Zijn antwoord: 'Uit concurrentieoverwegingen.' Bannier sloot af met het idee om in een verordening van de Orde te regelen aan wat voor algemene eisen de leden van de verschillende specialisatieverenigingen zouden moeten voldoen voordat ze zich 'specialist' mogen noemen. En dat is dan heel iets anders als de *Fachanwalt*. (LH)